

Briselē, 28.1.2019.
COM(2019) 14 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

par Padomes Regulas (EK) Nr. 577/98 īstenošanu

1. IEVADS

Padomes Regulā (EK) Nr. 577/98 par darbaspēka izlases veida apsekojuma organizēšanu Kopienā¹ ir noteikti minimālie standarti darbaspēka apsekojumu saskaņotai sagatavošanai Eiropas Savienībā (ES) un tās dalībvalstīs.

Regulas (EK) Nr. 577/98 7. pantā ir noteikts:

“Par šīs regulas īstenošanu Komisija reizi trijos gados, sākot no 2000. gada, iesniedz ziņojumu Parlamentam un Padomei. Šajā ziņojumā jo īpaši novērtē to statistikas metožu kvalitāti, ko dalībvalstis paredzējušas, lai uzlabotu rezultātus vai atvieglotu apsekošanas procedūru.”

Šis ir Komisijas septītais ziņojums Parlamentam un Padomei; tas aptver laikposmu no 2015. gada līdz 2017. gadam un ir strukturēts šādi:

- **2. iedaļā** sniegts pārskats par Eiropas Savienības darbaspēka apsekojumu un tā nozīmi Eiropas Savienības politikas atbalstīšanā;
- **3. iedaļā** ir apskatīta Regulas (EK) Nr. 577/98 īstenošana dalībvalstīs, kandidātvalstīs un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) valstīs;
- **4. iedaļā** uzmanība pievērsta pašreizējām Eiropas Statistikas sistēmas² (ESS) sāktajām iniciatīvām, kas vērstas uz darbaspēka apsekojuma kvalitātes uzlabošanu.

2. PĀRSKATS PAR DARBASPĒKA APSEKOJUMU

2.1. Vispārīgs apraksts

Eiropas Savienības darbaspēka apsekojums (turpmāk tekstā “ES DSA”) ir privāto mājsaimniecību iedzīvotāju plašs izlases veida apsekojums. Apsekojumā tiek iegūta ceturkšņa un gada darba tirgus statistika par nodarbinātību, bezdarbu un cilvēkiem ārpus darbaspēka. Tajā arī savākta informācija par vairākiem gadiem no *ad hoc* moduļiem, un tas ik mēnesi nodrošina ievaddatus bezdarba un bezdarba līmeņa aprēķiniem, kuru pamatā izmantoti aprēķina modeļi.

Attiecīgo valstu **valsts statistikas biroji** (VSB) ir atbildīgi par valstu aptauju izstrādi, izlases izveidi, interviju veikšanu un rezultātu nosūtīšanu Komisijai (*Eurostat*) atbilstīgi Komisijas Regulā (EK) Nr. 377/2008³ noteiktajai vienotajai kodēšanas shēmai.

¹ OV L 77, 14.3.1998., 3. lpp.

² Atbilstīgi 4. pantam Regulā (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku (OV L 87, 31.3.2009., 164. lpp.) ESS ir partnerība starp Eiropas statistikas iestādi (kas ir Eiropas Komisija (*Eurostat*)), valsts statistikas birojiem un citām valsts iestādēm, kas katrā dalībvalstī atbildīgas par Eiropas statistikas izstrādi, sagatavošanu un izplatīšanu.

³ Komisijas 2008. gada 25. aprīļa Regula (EK) Nr. 377/2008, ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 577/98 par darbaspēka izlases veida apsekojuma organizēšanu Kopienā attiecībā uz datu nosūtīšanai izmantojamo kodēšanu, sākot ar 2009. gadu, izlases grupas izmantošanu statistikas datu

Eurostat ir atbildīgs par Regulas (EK) Nr. 577/98 īstenošanas pārraudzību, palīdzības sniegšanu VSB, saskaņotu jēdzienu un metožu lietošanas sekmēšanu un salīdzināmas valstu un Eiropas darba tirgus statistikas izplatīšanu.

2017. gadā ES DSA izlases lielums bija aptuveni 1,3 miljoni cilvēku (no kuriem aptuveni 1,2 miljoni bija ES-28 valstīs) vecumā no 15 līdz 74 gadiem. Izlases tika veidotas katru ceturksni un aptvēra 34 iesaistītās valstis⁴. Tādējādi ES DSA ir plašākais mājāsaimniecību apsekojums Eiropā.

2.2. Svarīgums

ES DSA ir plašākais darba tirgus oficiālās statistikas avots Eiropas Savienībā. Kopumā tajā savākti vairāk nekā 100 mainīgie lielumi par nodarbinātības statusu, nodarbinātības īpatnībām, darbalaiku, izglītības līmeni un apmācību. ES DSA papildina arī ikgadējie tematiskie *ad hoc* moduļi⁵.

Tā kā ES DSA sagatavots, pamatojoties uz starptautiskiem standartiem un definīcijām⁶, tas ir svarīgs arī ārpus Eiropas Savienības, jo ļauj salīdzināt Eiropas darba tirgu ar citu teritoriju vai valstu darba tirgiem.

Dažās svarīgākajās ES politikas iniciatīvās par pamatu izmantoti ES DSA dati. Piemēram, ES DSA ir viens no galvenajiem datu avotiem, ko saskaņā ar nodarbinātības pamatnostādņēm izmanto dalībvalstu progresa pārraudzībai, kā paredzēts i) Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD)⁷ 148. pantā un ii) ES izaugsmes stratēģijā “Eiropa 2020”. Trīs ES DSA rādītājus (nodarbinātības līmeni 20–64 gadu veco iedzīvotāju grupā, izglītību priekšlaicīgi pametušo īpatsvaru, to 30–34 gadu veco iedzīvotāju skaitu, kas ieguvuši augstāko izglītību) izmanto, lai pārraudzītu divus no pieciem stratēģijas “Eiropa 2020” pamatmērķiem⁸. Vairāki citi DSA rādītāji tiek izmantoti stratēģijas “Eiropa 2020” kopīgajā novērtējuma sistēmā.

Vairākus ES DSA nodrošinātus rādītājus arī izmanto, lai pārraudzītu dalībvalstu darbības rezultātus saistībā ar divām Eiropas sociālo tiesību pīlāra dimensijām. Šīs dimensijas ir “*Vienlīdzīgas iespējas un darba tirgus pieejamība*” (kas aptver izglītību, prasmes un

vākšanai par strukturālajiem mainīgajiem lielumiem un pārskata ceturkšņu definēšanu (OV L 114, 26.4.2008., 57. lpp.).

⁴ Apsekojumā piedalās 28 ES dalībvalstis, Islande, Norvēģija, Šveice, Melnkalne, bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika un Turcija.

⁵ 2015. gadā *ad hoc* modulis netika iekļauts ES DSA. *Ad hoc* modulis 2016. gadā bija “*Jaunieši darba tirgū*”. *Ad hoc* modulis 2017. gadā bija “*Pašnodarbinātība*”.

⁶ Jo īpaši ES DSA ir ņemtas vērā Starptautiskās Darba organizācijas rīkoto Darba statistiķu starptautisko konferenču rezolūcijas un ieteikumi; sk. <http://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/standards-and-guidelines/resolutions-adopted-by-international-conferences-of-labour-statisticians/lang-en/index.htm> (pieejams tikai angļu, franču un spāņu valodā).

⁷ Sk. Padomes 2014. gada 6. maija Lēmumu 2014/322/ES par dalībvalstu nodarbinātības politikas pamatnostādņēm 2014. gadam (OV L 165, 4.6.2014., 49. lpp.).

⁸ Stratēģijas “Eiropa 2020” pamatmērķi: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Europe_2020_headline_indicators.

mūžizglītību, dzimumu līdztiesību darba tirgū un jauniešus) un “*Dinamiski darba tirgi un taisnīgi darba apstākļi*” (kas aptver darbaspēka struktūru un darba tirgus dinamiku)⁹.

Turklāt vairākus ES DSA darba tirgus rādītājus reģionālā līmenī (t. i., jauniešu bezdarba līmeni un kopējo bezdarba līmeni) izmanto, lai kohēzijas politikas kontekstā sadalītu līdzekļus.

ES DSA nodrošina rādītājus arī Ilgtspējīgas attīstības programmai 2030. gadam¹⁰. Trīs no Ilgtspējīgas attīstības programmas mērķiem ietver rādītājus, kuru pamatā ir ES DSA, proti, pilnvērtīgu izglītību, dzimumu līdztiesību, kā arī pienācīgas kvalitātes nodarbinātību un ekonomikas izaugsmi.

Bezdarba līmenis, ko aprēķina reizi mēnesī, pamatojoties uz ES DSA datiem, ir svarīgs īstermiņa ekonomikas rādītājs. Tas ir viens no galvenajiem Eiropas ekonomikas rādītājiem¹¹, ko izmanto arī bezdarba līmeņa gada vidējo mainīgo lielumu aprēķināšanai ekonomikas un finanšu rādītāju apkopojumam. Šo apkopojumu savukārt izmanto, lai noteiktu nelīdzsvarotību makroekonomikas un konkurētspējas jomā¹². ES DSA nodrošina ievaddatus nacionālo kontu sistēmā par nodarbinātību, darbalaiku un citām ar darba tirgu nesaistītām jomām, piemēram, izglītību.

ES DSA datus plaši izmanto Komisijas ģenerāldirektorāti. Tos plaši izmanto arī Eiropas aģentūras. *Eurofound* jo īpaši izmanto šos datus savā pārskata ziņojumā par darbaspēka raksturojumu Eiropā.

Visbeidzot, ES DSA ir viens no plašākajiem statistikas mikrodatu avotiem, ko izmanto pētnieki Eiropā. Plašās izlases ļauj pētīt īpašas darba tirgus grupas. ES DSA ir plaši aptverti arī demogrāfijas, reģionu un izglītības mainīgie lielumi.

3. DARBASPĒKA APSEKOJUMA ĪSTENOŠANA

Šī iedaļa galvenokārt attiecas uz laikposmu no 2015. gada līdz 2017. gadam, taču, lai uzsvērtu kopš iepriekšējā ziņojuma veiktos uzlabojumus, attiecīgā gadījumā ir sniegta arī informācija par 2014. gada darbaspēka apsekojumu.

3.1. Precizitāte

Statistikas precizitāte ir pakāpe, kādā aprēķini vai aplēses atbilst precīzām — vai patiesām — vērtībām, kuras paredzēts noteikt ar statistikas palīdzību. Aplēšu precizitāti var ietekmēt divu veidu kļūdas — atlases kļūdas un ar atlasi nesaistītas kļūdas. Atlases kļūdas rodas tāpēc, ka

⁹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/european-pillar-of-social-rights/indicators> (pieejams tikai angļu, franču un vācu valodā).

¹⁰ https://ec.europa.eu/europeaid/policies/sustainable-development-goals_en

¹¹ *Principal European Economic Indicators — A statistical guide*, Eurostat, 2009. gads, sk. <http://ec.europa.eu/eurostat/en/web/products-statistical-books/-/KS-81-08-398> (pieejams tikai angļu valodā).

¹² Makroekonomikas nelīdzsvarotības novērtšanas procedūras (MNNP) apkopojumu izmanto, lai identificētu jaunu vai esošu makroekonomisko nelīdzsvarotību valstī. Šis apkopojums ir daļa no ikgadējas procedūras, kur pirmais pasākums ir brīdināšanas mehānisma ziņojuma (BMZ) aizpildīšana. Sk. Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.).

tiek apsekota tikai kāda visu iedzīvotāju kopuma apakškopa. Ar atlasi nesaistītas kļūdas ir visas pārējās kļūdas, kas nav radušās atlasē (piemēram, aptvēruma kļūdas, mērījumu kļūdas, apstrādes kļūdas, kļūdas atbilžu nesniegšanas dēļ).

Attiecībā uz atlasē kļūdām izlases lielums ir galvenais atlasē kļūdu noteicošais faktors. Liela apjoma izlašu veidošana uzlabo rezultātu precizitāti. 1. tabulā norādīts aptaujāto 15–74 gadus veco personu skaits ceturksnī katrā iesaistītajā valstī absolūtos skaitļos un salīdzinājumā ar visu iedzīvotāju kopumu minētajā vecuma grupā. Atlases daļa¹³ 2017. gadā bija robežās no 0,14 % (Apvienotajā Karalistē) līdz 1,46 % (Luksemburgā). Vidēji 2017. gadā katru ceturksni tika apsekoti 1,3 miljoni cilvēku, kas ir 0,29 % no kopējā to 34 apsekojumā iesaistīto valstu iedzīvotāju skaita, kuri ir vecumā no 15 līdz 74 gadiem.

Tādos oficiālos apsekojumos kā ES DSA ir izmantota atlase, ņemot vērā varbūtību. Tādējādi ir iespējams noteikt atlasē kļūdu daudzumu, ko var izteikt ar ticamības intervālu. 2. tabulā parādītas aplēses un 95 % ticamības intervāls, kas sasniegts attiecībā uz septiņiem ES-28 valstu līmenī noteiktajiem galvenajiem nodarbinātības un bezdarba rādītājiem.

Šie intervāli atbilst Padomes Regulā (EK) Nr. 577/98 noteiktajām precizitātes prasībām.

Attiecībā uz kļūdām, kas nav saistītas ar atlasē, *Eurostat* un iesaistītās valstis pastāvīgi pārrauga tādus būtiskākos ar atlasē nesaistīto kļūdu avotus kā, piemēram, atbilžu nesniegšana. Iesaistītās valstis reizi gadā informē *Eurostat* par galvenajiem kļūdu cēloņiem un valsts līmenī piemērotajām kļūdu samazināšanas metodēm. Kopsavilkumu par šo pārraudzību publicē ES DSA gada kvalitātes ziņojumā¹⁴.

2017. gadā dalība ES DSA bija obligāta 14 valstīs (Beļģijā, Vācijā, Grieķijā, Spānijā, Francijā, Itālijā, Kiprā, Luksemburgā, Maltā, Austrijā, Portugālē, Slovākijā, Norvēģijā un Turcijā) un brīvprātīga vēl citās 20 valstīs. Valstīs, kurās veic brīvprātīgu apsekojumu, atbilžu nesniegšanas koeficients par vienību parasti ir lielāks nekā valstīs, kurās veic obligātu apsekojumu¹⁵.

¹³ Atlases daļa ir izlases lieluma (atlases vienību skaits izlasē) un iedzīvotāju skaita (atlases vienību kopējais skaits iedzīvotāju mērķgrupā) attiecība.

¹⁴ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/publications/quality-reporting> (pieejams tikai angļu valodā).

¹⁵ Atbilžu nesniegšana par vienību vērojama, ja netiek savākti dati par kopas vienību, kas paredzēta datu vākšanai. Atbilžu nesniegšanas koeficients par vienību ir attiecība starp to vienību skaitu, par kurām dati nav savākti, un to vienību kopējo skaitu, kas paredzētas datu vākšanai.

1. tabula. Eiropas darbaspēka apsekojumā norādītais sasniegtais izlases lielums un procentuālā daļa no to iedzīvotāju skaita, kas ir vecumā no 15 līdz 74 gadiem (ceturkšņu vidējie rādītāji), 2017. un 2014. gads

Valsts	Izlases lielums ceturksnī (tūkstošos) 2017. gadā	Atlases daļa 15–74 g.v. (%) 2017.gadā	Atlases daļa 15–74 g.v. (%) 2014. gadā	Valsts	Izlases lielums ceturksnī (tūkstošos) 2017. gadā	Atlases daļa 15–74 g.v. (%) 2017. gadā	Atlases daļa 15–74 g.v. (%) 2014. gadā
ES-28	1162	0,31	0,32	MT	5	1,44	1,54
BE	29	0,35	0,23	NL	75	0,59	0,69
BG	25	0,45	0,45	AT	34	0,52	0,54
CZ	41	0,50	0,53	PL	58	0,21	0,26
DK	21	0,49	0,59	PT	30	0,39	0,38
DE	142	0,23	0,20	RO	47	0,31	0,28
EE	5	0,56	0,49	SI	13	0,79	0,76
IE	27	0,77	1,12	SK	18	0,41	0,47
EL	45	0,56	0,55	FI	29	0,71	0,77
ES	119	0,34	0,36	SE	51	0,68	0,84
FR	94	0,20	0,19	UK	67	0,14	0,16
HR	6	0,20	0,21	IS	3	1,08	1,36
IT	105	0,23	0,24	NO	20	0,51	0,50
CY	8	1,22	1,27	CH	28	0,43	0,50
LV	8	0,53	0,56	ME	5	1,09	-
LT	12	0,57	0,75	MK	11	0,65	0,53
LU	7	1,46	0,65	TR	89	0,16	0,17
HU	43	0,58	0,32	KOPĀ	1318	0,29	0,31

2. tabula. Galvenie DSA rādītāji par nodarbinātību un bezdarbu ES-28 valstīs 2017. gadā ar 95 % ticamības intervālu

Nodarbināto personu skaits (x1000)	Nodarbinātības līmenis kā procentuālā daļa no iedzīvotāju skaita (%)	Bezdarbnieku skaits (x1000)	Bezdarba līmenis kā procentuālā daļa no darbaspēka (%)	Jauniešu bezdarba līmenis kā procentuālā daļa no darbaspēka (%)
217 740 ± 311	72,1 ± 0,1	18 781 ± 145	7,9 ± 0,1	16,8 ± 0,3

3. tabula. ES DSA dalība un atbilžu nesniegšanas koeficients 2017. un 2014. gadā atbilstīgi valstīm

Valsts	Dalība 2017. gadā	Atbilžu nesniegšanas koeficients par vienību (%) 2017. gadā	Atbilžu nesniegšanas koeficients par vienību (%) 2014. gadā	Valsts	Dalība 2017. gadā	Atbilžu nesniegšanas koeficients par vienību (%) 2017. gadā	Atbilžu nesniegšanas koeficients par vienību (%) 2014. gadā
BE	Obligāta	17,4	27,8	MT	Obligāta	24,8	23,7
BG	Brīvprātīga	19,7	23,7	NL	Brīvprātīga	48,4	42,7
CZ	Brīvprātīga	21,2	20,6	AT	Obligāta	3,4	5,7
DK	Brīvprātīga	45,0	46,2	PL	Brīvprātīga	38,7	31,5
DE	Obligāta	3,8	2,3	PT	Obligāta	16,1	14,8
EE	Brīvprātīga	33,2	31,3	RO	Brīvprātīga	12,7	9,5
IE	Brīvprātīga	32,2	23,9	SI	Brīvprātīga	20,1	21,3
EL	Obligāta	25,4	24,6	SK	Obligāta	18,0	11,0
ES	Obligāta	13,1	15,2	FI	Brīvprātīga	32,7	28,0
FR	Obligāta	20,4	20,9	SE	Brīvprātīga	43,4	35,7
HR	Brīvprātīga	44,5	31,3	UK	Brīvprātīga	50,7	39,8
IT	Obligāta	14,9	11,8	IS	Brīvprātīga	31,5	21,0
CY	Obligāta	3,8	4,2	NO	Obligāta	15,8	19,9
LV	Brīvprātīga	35,4	35,7	CH	Brīvprātīga	19,7	18,8
LT	Brīvprātīga	22,3	19,6	ME	Brīvprātīga	16,7	-
LU	Obligāta	41,7	84,6	MK	Brīvprātīga	11,9	24,6
HU	Brīvprātīga	21,5	17,2	TR	Obligāta	4,3	9,3

3.2. Savlaicīgums un punktualitāte

Statistikas savlaicīgums ir laikposms starp datu pieejamību un tajos aprakstīto notikumu vai parādību. ES DSA šis laikposms ir atkarīgs no i) laika, kas vajadzīgs dalībvalstīm, lai veiktu

un apstrādātu apsekojumu un nosūtītu rezultātus *Eurostat*, un ii) laika, kas vajadzīgs *Eurostat*, lai apstrādātu, apstiprinātu un publicētu rezultātus.

Padomes Regulā (EK) Nr. 577/98 noteikts, ka ES dalībvalstīm jānosūta dati *Eurostat* 12 nedēļu laikā pēc pārskata ceturkšņa beigām. *Eurostat* apstiprina valstu datu kopas uzreiz pēc to saņemšanas. 4. tabulā norādīts laikposms starp pārskata ceturkšņa beigām un brīdi, kad *Eurostat* lietotājiem kļuva pieejami dati par 2014.–2017. gada periodu. Pēdējos gados ES-28 valstīs ES DSA datu savlaicīgums ir nedaudz uzlabojies. 2017. gadā vidējais kalendāro dienu skaits, kas vajadzīgs ES-28 datu izplatīšanai, bija 75 dienas salīdzinājumā ar 77 dienām 2014. gadā. *Eurostat* plāno pilnveidot ES DSA rezultātu izplatīšanas savlaicīgumu, nākotnē samazinot termiņu datu iesniegšanai *Eurostat*.

ES DSA datu savlaicīgums ir svarīgs arī mēneša bezdarba līmeņa aprēķināšanā. Tiklīdz *Eurostat* ir apstrādājis valstu datus, tos izmanto nākamā mēneša bezdarba līmeņa aprēķināšanai. Mēneša bezdarba līmeņa rādītāju izplata aptuveni 30 dienas pēc attiecīgā mēneša beigām.

4. tabula. DSA datu pieejamība lietotājiem — savlaicīgums, 2014.–2017. gads

Kalendāro dienu skaits starp pārskata perioda beigām un <i>Eurostat</i> veikto valstu datu izplatīšanu (tīmekļvietnē)	Valstu skaits							
	2014		2015		2016		2017	
	Visa s	ES-28	Visa s	ES-28	Visa s	ES-28	Visa s	ES-28
<31	0	0	0	0	0	0	0	0
31–60	2	2	2	2	5	3	6	5
61–90	27	24	29	24	27	24	25	22
91+	4	2	2	2	1	1	2	1
Kopā	33	28	33	28	33	28	33	28
Vidējais kalendāro dienu skaits	77	77	80	80	73	74	77	75

Statistikas punktualitāte ir laikposms starp izziņoto un faktisko publicēšanas datumu. *Eurostat* publicē plānotos ikceturkšņa un ikgadējo galveno ES DSA rādītāju publicēšanas datumus. Laikposmā no 2015. gada līdz 2017. gadam ir ievēroti visi izziņotie publicēšanas termiņi.

3.3. Pieejamība un skaidrība

Eurostat izplata ES DSA statistiku vairākos veidos. Galvenais izplatīšanas rīks ir *Eurostat* tiešsaistes datubāze, kurā ir iekļautas vairāk nekā 400 tabulas ar detalizētiem ES DSA datiem (ceturkšņa, gada, mājāsaimniecību un *ad hoc* moduļu rezultātiem). 2.2. punktā aprakstītie politikas rādītāji arī tiek publicēti atsevišķās šīs tīmekļvietnes iedaļās¹⁶; minēto iedaļu tabulās

¹⁶ Stratēģijas “Eiropa 2020” piemērs: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/europe-2020-indicators/europe-2020-strategy/headline-indicators-scoreboard> (pieejams tikai angļu, franču un vācu valodā).

ietverti tikai svarīgākie ES DSA rezultāti. *Eurostat* pēc lietotāju pieprasījuma nodrošina arī citas ES DSA mainīgo lielumu kombinācijas īpaši pielāgotu tabulu veidā.

Arī ES DSA mikrodati ir ļoti būtiski pētniecības mērķiem. Tos pieprasa aizvien vairāk pētnieku no Eiropas un citu valstu universitātēm, zinātniskās pētniecības institūtiem un valsts statistikas birojiem. Kopš 2011. gada *Eurostat* mikrodati pieejami bez maksas. Piekļuve datiem tiek nodrošināta saskaņā ar Komisijas Regulā (EK) Nr. 557/2013¹⁷ paredzētajiem noteikumiem par apsekojuma respondentu personas datu aizsardzību¹⁸. Datu datnēs, ko veido ieraksti par konkrētām personām, nav iekļauti tieši identifikatori, piemēram, vārdi, adreses vai identifikācijas numuri. Turklāt tiek piemēroti anonimizācijas noteikumi.

Detalizēti dokumenti (metadati) lietotājiem tiek nodrošināti, izmantojot dažādus izplatīšanas kanālus. Vispārīga informācija plašai sabiedrībai tiek izplatīta *Eurostat* tīmekļvietnes ES DSA iedaļā. Plašāku informāciju var skatīt tīmekļvietnes iedaļā *Statistics Explained* (Paskaidrotā statistika)¹⁹. Šo informāciju regulāri atjaunina. Īpaša informācija par statistikas saturu un kvalitāti tiek izplatīta divās ikgadējās publikācijās — metodiskajā publikācijā, kurā aprakstītas valstu apsekojumu īpatnības, un gada kvalitātes ziņojumā, kurā apkopoti ES DSA sasniegtie rezultāti²⁰. Turklāt specifiski metadati ir pievienoti ES DSA statistikai *Eurostat* tiešsaistes datubāzē. Kopš 2014. gada informācija no valstu kvalitātes ziņojumiem par katru iesaistīto valsti ir publicēta arī tiešsaistē.

Valstis pastāvīgi uzlabo vai nu savu DSA metodiku, vai procesus. Ja šādu uzlabojumu rezultātā rodas pārrāvumi ES DSA datu sērijās, attiecīgie VSB informē par to *Eurostat*. Būtiskus pārrāvumus datu sērijās dokumentē *Eurostat* publikācijās²¹. *Eurostat* publicē arī t. s. “DSA galvenos rādītājus” — īpašu datu kopu, kurā attiecībā uz datu sēriju pārrāvumiem ir pielāgotas iepriekšējās datu sērijas un aizpildīti gadījuma rakstura datu iztrūkumi.

3.4. Salīdzināmība

ES DSA pamatā ir īpaši saskaņoti jēdzieni, definīcijas, klasifikāciju sistēmas un metodika. Regulā (EK) Nr. 377/2008 izklāstīta vienota kodēšanas shēma, kas nodrošina, ka visās iesaistītajās valstīs tiek izmantotas vienādas mainīgo lielumu definīcijas. Tiek izmantotas vienotas klasifikāciju sistēmas (piemēram, Eiropas produktīvo saimniecisko darbību standarta klasifikācija (*NACE*), Starptautiskā standartizētā profesiju klasifikācija (*ISCO*)), un, ja šīs klasifikācijas sistēmas tiek pārskatītas, *Eurostat* nodrošina, ka izmaiņu ieviešana notiek saskaņoti visās iesaistītajās valstīs. Turklāt *Eurostat* publicē skaidrojumus, kuros valstu statistikas birojiem sniegtas sīki izstrādātas pamatnostādnes par statistikas kodēšanu un

¹⁷ OV L 164, 18.6.2013.

¹⁸ Sk. Eiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Regulu (ES) 2016/679 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula) (OV L 119, 4.5.2016., 1. lpp.).

¹⁹ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/overview> (pieejams tikai angļu, franču un vācu valodā).
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/EU_labour_force_survey (pieejams tikai angļu valodā).

²⁰ <http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/publications/quality-reporting> (pieejams tikai angļu valodā).

²¹ Dokumentācija par pārrāvumiem ES DSA datu sērijās ir pieejama (tikai angļu valodā) šādā tīmekļvietnē: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/EU_labour_force_survey (1. nodaļa).

īstenošanu. Šajos skaidrojumos ir sniegta arī *Eurostat* argumentācija par katru no pamatnostādņēm. Ar metodikām saistītie jautājumi tiek apspriesti īpašā darba grupā — Darba tirgus statistikas darba grupā. Šī grupa veicina pieredzes un kopīgas prakses apmaiņu starp visām iesaistītajām valstīm.

Lai nodrošinātu bezdarba līmeņa mērījumu saskaņotību visās iesaistītajās valstīs, Komisijas Regulā (EK) Nr. 1897/2000²² ir noteikta darbības definīcija bezdarbam. Tajā noteikti arī principi, kas jāievēro to aptaujas jautājumu formulēšanā, kuri saistīti ar nodarbinātības statusu. Bezdarba definīcija atbilst Starptautiskās Darba organizācijas (SDO) standartiem, kas tika pieņemti 13. un 14. Starptautiskajā darba statistiķu konferencē²³. Tādējādi ir nodrošināts, ka ES DSA statistika ir salīdzināma ar citu valstu — jo īpaši ESAO valstu — statistiku.

3.5. Saskaņotība

Konsekvence starp iedzīvotāju skaita aplēsēm, kuru pamatā izmantoti ES DSA dati, un demogrāfijas statistiku ir svarīgs vispārējās kvalitātes aspekts. Pamatojoties uz izlases veida apsekojumu, ES DSA rezultātus aprēķina, ņemot vērā iedzīvotāju apakškopas sniegtās atbildes. Pēc tam atbildes tiek salīdzinātas ar visu iedzīvotāju atbildēm. Dati, kas attiecas uz visiem iedzīvotājiem, ir balstīti uz labākajām attiecīgajā brīdī pieejamajām aplēsēm (kas sīkāk iedalītas atbilstīgi dzimumiem un vecuma grupām, lai procedūra būtu precīzāka). Būtībā salīdzināšanas procedūra nodrošina ES DSA un demogrāfijas statistikas konsekveni. Tomēr izņēmuma gadījumos var rasties atšķirības. Piemēram, reizi 10 gados ir pieejami jauni tautas skaitīšanas rezultāti. Ja jaunās tautas skaitīšanas dati atšķiras no iepriekšējām iedzīvotāju skaita aplēsēm, tad iepriekšējās datu sērijas, iespējams, jāpārskata. Tādā gadījumā demogrāfijas statistikas un ES DSA pārskatīšanas politika var atšķirties ilguma un termiņu ziņā, ko ietekmēs tas, vai 10 gadu laikposmā starp tautas skaitīšanas pasākumiem trūks detalizēta informācija par iedzīvotājiem.

Vairums ES DSA iesaistīto valstu veica tautas skaitīšanu 2011. gada posmā. Jauni tautas skaitīšanas rezultāti nereti rada pamatu jauniem DSA svērumiem, izlases bāzēm un/vai izlases plāniem. Visi VSB tajās valstīs, kurās tautas skaitīšana notika 2011. gadā, ir pārbaudījuši un vajadzības gadījumā pārskatījuši DSA svērumus, lai atspoguļotu jaunās iedzīvotāju skaita aplēses, tostarp atkārtoti izsverot retrospektīvo datu sērijas vismaz līdz 2010. gadam.

Attiecībā uz bezdarba līmeņa aplēšu konsekveni daudzas valstis publicē statistiku arī par cilvēku skaitu, kas reģistrējušies valsts nodarbinātības dienestā un meklē darbu. DSA dati par bezdarbu un reģistrēto darba meklētāju skaits atšķiras, jo savāktie dati pēc būtības ir atšķirīgi. ES DSA pamatā ir saskaņota metodika mājāsaimniecību apsekošanai par to nodarbinātības darbībām un pieejamību darbam, taču valstu nodarbinātības dienestu administratīvie reģistri aptver vispusīgu tādu cilvēku sarakstu, kuri reģistrējušies dienestā un kuriem ir tiesības

²² Komisijas 2000. gada 7. septembra Regula (EK) Nr. 1897/2000, ar ko īsteno Padomes Regulu (EK) Nr. 577/98 par darbaspēka izlases veida apsekojuma organizēšanu Kopienā attiecībā uz darbības definīciju bezdarbam (OV L 228, 8.9.2000., 18. lpp.).

²³ <http://www.ilo.org/global/statistics-and-databases/standards-and-guidelines/resolutions-adopted-by-international-conferences-of-labour-statisticians/lang-en/index.htm>
SDO jaunpieņemto nodarbinātības un bezdarba definīciju īstenošana, ko veic 19. Starptautiskā darba statistiķu konference, ir aprakstīta 4. nodaļā (pieejams tikai angļu, franču un spāņu valodā).

saņemt bezdarbnieku pabalstu. Tā kā reģistrēšanās kritēriji ir atkarīgi no valsts sociālās politikas, statistika par reģistrētiem darba meklētājiem nav salīdzināma starp valstīm vai laika gaitā.

Vēl viena joma, kurā ir svarīga statistikas konsekvence, ir to nodarbinātības aplēšu salīdzināšana, kas sagatavotas, izmantojot DSA un nacionālos kontus, jo aplēses ne vienmēr ir vienādas. To ir noteikušas gan atšķirības metodikās (iedzīvotāju koncepcijas un aptvērums nav vienādi), gan apkopošanas procesos. Nacionālos kontus veido, salīdzinot un apvienojot visus valstī pieejamos būtiskos datu avotus un no katra avota paņemot labākos datus, lai iegūtu visaptverošu rezultātu. Nacionālie konti cenšas nodrošināt konsekvenci arī starp nodarbinātības un ražošanas pasākumiem (iekšzemes kopprodukts, IKP). Minētajā procesā DSA ir viens no datu avotiem. Citi datu avoti šajā procesā ir uzņēmumu aptaujas, nodarbinātības vai sociālā nodrošinājuma reģistri. Darba tirgus statistikas darba grupa ir pievērusies jautājumam par konsekvenci starp DSA un nacionālajiem kontiem. *Eurostat* novērtē atšķirības starp abām aplēsēm, un vairāki VSB ir analizējuši atšķirību cēloņus un apmēru. Dažos gadījumos VSB ir publicējuši abu datu kopu saskaņošanas tabulas.

DSA un nacionālo kontu salīdzinājums parāda, ka DSA ir vairāk piemērots tāda lieluma mērīšanai kā iesaistīšanās darba tirgū (bezdarbs un aktivitāte) vai īpašu iedzīvotāju sociālekonomisko grupu stāvokļa analizēšanai (piemēram, pēc vecuma, dzimuma vai izglītības līmeņa). Nacionālo kontu dati ir vairāk piemēroti nodarbinātības aplēšu salīdzināšanai ar kopējo ražošanas apjomu un ienākumu pasākumiem makrolīmenī.

4. DARBASPĒKA APSEKOJUMA UZLABOŠANAS INICIATĪVAS

4.1. DSA modernizētā sociālās statistikas sistēmā

Pamatojoties uz Komisijas paziņojumu Eiropas Parlamentam un Padomei par ES statistikas sagatavošanas metodi “Nākamās desmitgades redzējums”²⁴, Komisija 2016. gada 26. augustā pieņēma priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par tādu Eiropas statistiku attiecībā uz personām un mājsaimniecībām, kuras pamatā ir no izlasēm savākti dati individuālā līmenī (Integrētajai Eiropas sociālās statistikas (IESS) pamatregulai)²⁵.

Šīs iniciatīvas mērķis bija modernizēt Eiropas sociālo statistiku. Ierosinātā pamatregula palielinās Eiropas sociālās statistikas salīdzināmību un konsekvenci, apvienojot septiņus mājsaimniecību apsekojumus, kas patlaban tiek veikti ES, un saskaņojot definīcijas, jēdzienus un mainīgos lielumus, kas kopīgi diviem vai vairākiem apsekojumiem. Tas atvieglos sociālo parādību kopīgu analīzi. Sagaidāms, ka ierosinātā pamatregula būs par pamatu pirmajai datu vākšanai 2021. gadā.

ES DSA ir viens no mājsaimniecību apsekojumiem, uz ko attiecas IESS pamatregula, un tas tiek modernizēts, lai atbilstu pamatregulas prasībām. Šī modernizācija ļaus saskaņot ES DSA ar 19. Starptautiskās darbaspēka statistiķu konferences (SDSK) 2013. gada oktobrī pieņemto rezolūciju, kurā noteikts daudz ierobežotāks tvērums attiecībā uz nodarbinātību un precīzāki

²⁴ COM(2009) 404, 10.8.2009.
²⁵ COM(2016) 551.

kritēriji attiecībā uz bērna kopšanas atvaļinājumu un sezonālu nodarbinātību. Modernizācija uzlabos arī DSA svarīgumu tādās jomās kā i) migrācijas analīze un ii) informācijas salīdzināmība attiecībā uz darbalaiku un ikmēneša maksājumiem no cilvēku pamatdarba. Turklāt ES DSA modernizācija ļaus labāk aptvert i) nodarbinātību (atkarīgu pašnodarbinātību), ii) vispārēju informāciju par veselības stāvokli (lai salīdzinātu personu ar invaliditāti un visas iedzīvotāju mērķgrupas stāvokli darba tirgū) un iii) dalību izglītībā un apmācībā (kas ilgst vismaz 12 mēnešus).

Turklāt ES DSA pārskatīšana uzlabos datu nosūtīšanas savlaicīgumu *Eurostat*, ļaus pārskatīt precizitātes prasības un pilnveidot metodikas uzlabojumus.

4.2. ES DSA paplašināšana, iesaistot papildu kandidātvalstis

Pašlaik ES DSA piedalās 34 valstis (28 ES dalībvalstis, trīs kandidātvalstis un trīs EBTA valstis). Tas nozīmē, ka šīs valstis sūta datus *Eurostat* saskaņā ar Padomes Regulu (EK) Nr. 577/98 un ka *Eurostat* regulāri izplata to datus. Jau iekļautās kandidātvalstis ir Melnkalne, bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika un Turcija. *Eurostat* cieši sadarbojas ar citu kandidātvalstu statistikas birojiem, lai palīdzētu tiem panākt atbilstību Padomes Regulai (EK) Nr. 577/98 apsekojuma satura un kvalitātes ziņā. Serbija un Albānija jau ir sākušas sūtīt *Eurostat* DSA datus. Tiklīdz šo valstu nacionālie apsekojumi atbildīs Eiropas regulu prasībām, *Eurostat* izplatīs arī to datus.

4.3. Jaunu statistikas produktu izstrāde

Statistika par darba tirgus dinamiku

Izmaiņas katra atsevišķa cilvēka darba statusā izraisa lielu interesi, jo sniedz papildu informāciju par vispārējo darba tirgus stāvokli, tostarp tā elastīgumu vai sastingumu. Šīs izmaiņas sniedz informāciju arī par konkrētu grupu stāvokli. Piemēram, dati par darba tirgus dinamiku ļauj analizēt to, cik daudz cilvēku ir kļuvuši par bezdarbniekiem vai atraduši darbu noteiktā laikposmā un kas ir šie cilvēki. Tas savukārt ļauj noteikt to iedzīvotāju grupas, kuriem ir lielākas izredzes atrast darbu, vai to iedzīvotāju grupas, kuriem draud lielāka iespēja kļūt par bezdarbniekiem vai palikt bezdarbnieka statusā.

Ceturkšņa darba tirgus analīzes, kurās norādītas izmaiņas nodarbinātu personu, bezdarbnieku un ekonomiski neaktīvu personu statusā, pirmo reizi tika publicētas 2015. gadā. Papildu rezultāti, kuros dots šo statusa izmaiņu iedalījums atbilstīgi dzimumam, vecuma grupām, bezdarba ilgumam vai darbavietu maiņām, tiek publicēti kopš 2017. gada kā eksperimentāla statistika.

Eurostat un valstu statistikas biroji pašlaik darbojas, lai izstrādātu metodiku par to, kā aplēst ikgada statusa maiņas darba tirgū, un risinātu problēmas, ko rada augstie atbiruma rādītāji (izlašu lielumu samazinājumi visās interviju kārtās), kā arī iedzīvotāju skaita izmaiņas laika gaitā.

ES DSA galveno rādītāju paplašināšana un sagatavošana atbilstīgi turpmākajam tiesiskajam regulējumam

DSA galvenie rādītāji ir to svarīgāko ES DSA rezultātu apkopojums, ko *Eurostat* izplatījis tiešsaistes datubāzē. To mērķis ir nodrošināt lietotājiem svarīgāko, darba tirgu raksturojošo rādītāju (piemēram, nodarbinātības, bezdarba un ekonomiskās aktivitātes rādītāju) sezonāli izlīdzinātas laikrindas. Laika gaitā šie ļoti būtiskie rādītāji ir uzlaboti un paplašināti, lai ietvertu rādītājus, kas attiecas uz tādām iedzīvotāju grupām kā *NEET* (jauniešiem, kas nestrādā, nemācās un neapgūst arodu).

Eurostat un Darba tirgus statistikas darba grupa ir izstrādājuši stratēģiju, lai novērstu laikrindu pārrāvumus, ko izraisījusi jaunās pamatregulas stāšanās spēkā. Šī stratēģija nodrošinās nepārrautu galveno rādītāju sēriju publicēšanu. Tajā paredzēta datu kopēšana, kas ļauj *Eurostat* iegūt retrospektīvo datu sērijas, kuras saskaņotas ar jauno DSA un vienlaikus ar valstu izplatīšanas pasākumiem. Tā kā pastāv i) lielas atšķirības tajās pieejās, ko izmanto valstis, lai iegūtu informāciju par pārrāvumiem datu sērijās, un ii) daudzi rādītāji, kas jāiegūst, pamatojoties uz samērā trūcīgu informāciju, *Eurostat* jau ir sācis darbu, lai paveiktu visus šā projekta īstenošanas pasākumus.

Papildu informācija par ES DSA rezultātu precizitāti

Tādi apsekojumi kā ES DSA nodrošina rādītāju aplēses par iedzīvotāju mērķgrupu, pamatojoties uz atlasītiem pēc nejaušības principa no minēto iedzīvotāju kopuma. Tā kā tiek atlasīti tikai iedzīvotāju mērķgrupas apakškopa, līdztekus aplēsei ir svarīgi sniegt informāciju par aplēses precizitāti (sk. 3.1. punktu). Šādi kvalitātes rādītāji tiek izteikti kā standarta kļūdas vai ticamības intervāls.

Eurostat un dalībvalstis ir sagatavojuši gada neto izmaiņu neatbilstību tādu 23 rādītāju apakškopai, kas politikas ziņā ir ļoti svarīgi (kā aprakstīts 2.2. punktā). Tas ļauj lietotājiem, izplatot un analizējot šos ES DSA rādītājus politikas mērķu sasniegšanai, papildināt informāciju par rādītāju izmaiņām laikā starp diviem secīgiem gadiem ar informāciju par šo rādītāju izmaiņu statistisko svarīgumu.

5. SECINĀJUMS

Komisija pārrauga dalībvalsts atbilstību Regulai (EK) Nr. 577/98. Komisija uzskata, ka ES DSA īstenošana ir ļoti apmierinoša, jo dalībvalstis pilnībā — vai gandrīz pilnībā — ievēro šo Eiropas tiesību aktu. Neatrisinātie jautājumi tiek apspriesti ar dalībvalstīm, un vajadzības gadījumā tiek kopīgi izstrādāti rīcības plāni. ES DSA kvalitāte kopumā ir laba.

Eiropas Statistikas sistēma strādā pie tā, lai pastāvīgi uzlabotu ES DSA procesus un metodes. Tā turpina šos centienus, neskatoties uz grūtajiem apstākļiem, ko raksturo resursu trūkums un ievērojami budžeta samazinājumi. ES DSA uzlabojumi tiek īstenoti pastāvīgi — vai nu sociālās statistikas modernizēšanas procesā, vai kā atsevišķi ES DSA projekti, lai pielāgotos lietotāju vajadzību izmaiņām un jauniem izaicinājumiem (piemēram, stingrākām savlaicīguma prasībām, aplēsēm par ikgadējām statusa maiņām darba tirgū). Šis darbs turpināsies arī nākamajos gados.